

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Румяна Николова

относно кандидатурата на д-р Явор Гърдев Стефанов

за заемане на академична длъжност *„Доцент по режисура за драматичен театър“*

в област на висшето образование 8. Изкуства, професионално направление

8.4. Театрално и филмово изкуство,

научна специалност *Театрознание и театрално изкуство,*

обявен в ДВ, бр. 37 от 2 май 2025 г.

Д-р Явор Гърдев е утвърден авторитет на съвременния български театър. Неговото творчество го поставя сред най-успешните имена на българската режисура, реализирани не само в контекста на българския театър, но и на международни сцени.

Явор Гърдев е магистър по философия от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и магистър по режисура за драматичен театър от НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“. През 2024 г. придобива научно-образователна степен „доктор“ с интердисциплинарен докторат, обединяващ сфери на философията на езика, социалните науки, политологията и театрознанието, разработен и в рамките на специализация „Фулбрайт“ в Northwestern University, САЩ. Това академично развитие свидетелства за трайния му интерес към връзката между теория и практика в сценичните изкуства, както и за способността му да обогатява режисьорската си практика чрез философска и теоретична рефлексия.

Преподавателската и педагогическата дейност на Явор Гърдев е разнообразна и интердисциплинарна. Той е бил гост-преподавател в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ (2020–2021), в магистърска програма „Режисура в сценичните изкуства“, и докторант-преподавател в Нов български университет (2018–2021). Освен това е водил майсторски класове и уъркшопи в България, Русия, Полша, Германия, Франция и САЩ, сред които лабораторията за изследване на действителността „ХОД 17“ за документален театър, майсторският му клас в Московската

„Мастерская индивидуальной режиссуры МИР-5“ (Москва, Русия), Театрален уъркшоп „Призракт на краля“ (Гданск, Полша) и др. Тази широка преподавателска дейност свидетелства за неговата активна работа със студенти, млади актьори и режисьори, както и за способността му да изгражда педагогическа среда.

Научните публикации на Явор Гърдев са многобройни и разнообразни – статии и студии в специализирани български и международни издания. Те обхващат теми от философията, театъра, естетиката, литературата и т.н. В тях ясно се откроява аналитичният му подход към разглежданите проблеми, способността да се разсъждава в дълбочина по различни теми, както и интердисциплинарните интереси на Явор Гърдев, които обуславят и тематичния обхват на докторския му труд – „Власт, суверенитет и режисура. Опити върху перформативната сила, интерпретативната свобода и творческата автономия“. В текста се изследват властовите аспекта на отношенията между режисьора и актьора. В представената „справка за приносите“ е представен синтезирано и точно основното от дисертационния труд по отношение на неговите приноси за изследователското поле.

Творческата биография на Явор Гърдев е изключително богата. От 1994 г. до днес той е реализирал над 50 театрални постановки, сред които се открояват „Квартет“ (1999), „Пухеният“ (2004), „Крум“ (2006), „Калигула“ (2008), „Козата, или коя е Силвия?“ (2009), „Хамлет“ (2012), „Чамкория“ (2017), „Великденско вино“ (2022), „Венецианският търговец“ (2024) и др.. Неговите спектакли са представяни в България и на множество международни сцени – Франция, Германия, Русия, Полша, Великобритания, Белгия, Холандия и др. Режисирал е също опера („Лястовицата“ от Пучини, 2015) и пълнометражен игрален филм („Дзифт“, 2008).

В настоящия конкурс кандидатът представя три постановки от ранния етап на своята режисьорска практика, които той откроява като „представителни“. Това са спектаклите: „Квартет“ от Хайнер Мюлер, реализиран през 1999 г. в Театрална работилница „Сфумато“; „Пухеният“ от Мартин Макдона, реализиран през 2004 г. в Драматичен театър „Стоян Бъчваров“ – Варна и „Крум“ от Ханох Леви, поставен

през 2006 г. на сцената на Драматичен театър „Стоян Бъчваров“ – Варна. В тези постановки ясно се разпознава стремежът му към задълбочен анализ на драматургичния материал, експеримент със сценичната среда и психологическа задълбоченост на актьорската игра.

„Квартет“ демонстрира интереса на режисьора към философската и телесна многопластовост на образа. В „Пухеният“ сценичното пространство (обособена с огледални стъкла стая за разпити) се превръща в своеобразна актьорска лаборатория, която осигурява автентичност на актьорското присъствие. „Крум“ разкрива способността на режисьора да моделира колективно усещане за безизходица и социална клаустрофобия чрез пространствено решение, което отразява психологическия свят на героите и техните фрустрации.

Обединяващото между трите спектакъла е настойчивото изследване на границите между личното и общностното, между индивидуалната идентичност и социалната среда. С тези три спектакъла Явор Гърдев поставя основите на своята режисьорска естетика – театър на интензивно мислене, силна метафоричност и сценични експерименти, които предопределят последващото му утвърждаване като водещ режисьор в българския театър.

Гледала съм почти всички спектакли на Явор Гърдев и обобщаващото мнение е, че неговата постановъчна дейност се отличава със задълбочен анализ на драматургичните текстове, високи художествени критерии и умение за съчетаване на философска дълбочина и сценична изразност. Много от спектаклите му имат дълъг сценичен живот, участвали са на престижни фестивали и са носители на награди. Традиционно постановките на Явор Гърдев се превръщат в театрално събитие и са отбелязани и анализирани в журналистически и театроведски отзиви и анализи.

Приносителите на Явор Гърдев могат да бъдат обобщени в три направления:

- Научно-теоретични (въвеждане на нови категории в театрознанието и философията на театъра, критическа ревизия на основни понятия, интердисциплинарен подход към режисурата);

- Педагогически (системна работа със студенти и млади творци в България и чужбина);

- Творчески (постановки със значим принос към съвременния театър, отличаващи се с международна видимост и висока художествена стойност).

Въз основа на направените обобщения и на представените материали се налага категоричното заключение, че д-р Явор Гърдев отговаря на всички изисквания и притежава необходимите качества за заемане на академична длъжност „Доцент“ във връзка с обявения от НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ конкурс.

Гласувам с „ДА“.

София, 9 септември 2025 г.

доц. д-р Румяна Николова